



**Friends of
the Earth
Europe**

for the people | for the planet | for the future



seppo.net

© Seppo Leinonen

Evropa účinněji využívající zdroje – příležitosti pro Evropský parlament v období 2014-2019

Připravila Ariadna Rodrigo | Březen 2014

Tento projekt je podpořen:



The supporting institutions accept no responsibility for the correctness, accuracy or completeness of the information, or for the observance of the private rights of third parties. The views and opinions expressed herein do not necessarily reflect those of the supporting institutions.

Printed on recycled paper.

Poslanci Evropského parlamentu zvoleni v květnu 2014 budou mít ve svých rukou klíč k tomu, aby Evropská unie začala efektivně využívat přírodní zdroje. Rozhodnutí přijatá během jejich mandátu mohou z Evropy učinit kontinent odolný vůči výkyvům a nárůstům cen surovin, vytvořit v Evropě na půl milionu pracovních míst a mít pozitivní přínosy pro životní prostředí.

Od roku 2011, kdy byl uveřejněn „Plán pro Evropu účinněji využívající zdroje „ (Roadmap to a Resource Efficient Europe), zabředla diskuse o využívání surovin do akademických sporů místo toho, aby se zaměřila na přijetí skutečných opatření snižujících nadměrnou spotřebu surovin v Evropě.

Při omezené dostupnosti surovin, kdy ceny surovin za poslední desetiletí stouply o 150 procent¹ a míra recyklace v EU činí pouhých 40 procent², je absurdní, že EU nemá silnou jednotnou strategii využívání surovin. Současná strategie využívání surovin je roztržštěná, postrádá jasnost a zacílení a trpí rozdělením mezi různá oddělení Evropské komise, která nesdílí koherentní přístup.

Noví europoslanci mohou dát do pohybu potřebné změny tím, že budou diskutovat a hlasovat pro opatření odpovídající principům tzv. ekonomiky uzavřených cyklů („circular economy“) a že zahrnou vizi a principy surovinové efektivity do různých strategií. Tento infolist popisuje příležitosti Evropského parlamentu v období 2014-2019 pro podporu silné strategie surovinové efektivity.

Jak může Evropa zlepšit využívání surovin?

1. Měřit a snižovat spotřebu surovin v EU

EU v této chvíli nemá jasnou představu o surovinách, na kterých je závislá, ani o jejich množství. Bez těchto znalostí nelze využívání surovin zlepšit. Snižování objemu odpadů a hledání efektivity napříč dodavatelským řetězcem jsou pozitivní kroky. Ale je nezbytné, aby tato efektivní opatření nevedla k nárůstu spotřeby z důvodu zvýšené efektivity (tzv. rebound effect)³. EU proto potřebuje měřit a snižovat svou půdní, materiálovou, vodní a uhlíkovou stopu.

Používání metodiky založené na měření spotřeby jednotlivých zdrojů - tzv. stopě - je jediný způsob jak měřit celkové množství zdrojů, které Evropa spotřebovává. Je v ní zahrnuta perspektiva celého životního cyklu a skrytá nebo nepřímá spotřeba zdrojů při výrobě výrobku, ať byl vyroben kdekoli. Vzhledem k tomu, že Evropa je čistým dovozcem surovin, neposkytuje žádný jiný ukazatel kompletní obraz spotřebovaných zdrojů. Metodika jednotlivých stop nám například říká, že vodní stopa trička je 2 500 litrů⁴ a že půdní stopa auta je 150 m²⁵ a že oba výrobky využívají zdroje převážně mimo EU.

¹ McKinsey (2011) http://www.mckinsey.com/features/resource_revolution

² Eurostat (2013) http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_PUBLIC/8-04032013-BP/EN/8-04032013-BP-EN.PDF

³ http://ec.europa.eu/environment/eussd/pdf/rebound_effect_report.pdf

⁴ Water Footprint Network <http://www.waterfootprint.org/?page=files/productgallery>

⁵ Friends of the Earth Europe (2013) What is the land footprint? Infographic <http://www.foeeurope.org/media/2985>

Soubor několika ukazatelů je jediný způsob jak se vyhnout souhrnným ukazatelům (které kombinují více zdrojů do jediného čísla). Souhrnné ukazatele jsou založeny na nespolehlivých předpokladech umožňujících převádět různé typy dat (např. emise skleníkových plynů, zábor půdy, spotřebu vody, materiálové toky apod.) do jediného údaje. Během tohoto procesu však dochází ke ztrátě důležitých informací.

Klimatická politika EU se vytváří na základě měření emisí skleníkových plynů, stanovení cílů pro snížení těchto emisí a tvorbě strategií jak dosáhnout žádoucího snížení. Strategie efektivního využívání zdrojů by měla být stejná. EU potřebuje měřit svou spotřebu surovin prostřednictvím vyčíslení uhlíkové, vodní, materiálové a půdní stopy a zavést opatření k jejich snížení.

Tyto indikátory je kromě toho třeba používat i při hodnocení dopadů navrhovaných strategií tak, aby poskytovaly politikům informace o tom, jak navrhovaná strategie – bude-li implementována – v budoucnosti změní evropskou spotřebu. Hodnocení dopadů nových návrhů týkajících se biopaliv a bioekonomiky by tak například obsahovalo odhad vlivu na půdní, vodní a uhlíkovou stopu.

Při projednávání komisního návrhu balíčku ekonomiky uzavřených cyklu by europoslanci měli prosazovat:

- Měření půdní, vodní, materiálové a uhlíkové stopy Evropské unie a členských států
- Stanovení cílů pro snížení celkové spotřeby surovin tak, aby nedošlo k následnému nárůstu spotřeby z důvodu zvýšené efektivity (*rebound effect*)
- Použití výše zmiňovaných čtyř ukazatelů při hodnocení dopadů navrhovaných strategií.

2. Skládkování a spalování je v přímém protikladu k ekonomice uzavřených cyklů a efektivnímu využívání zdrojů

EU v tuto chvíli umožňuje, aby 60%⁶ jejího komunálního odpadu unikalo z ekonomického cyklu skrze skládkování a spalování. Tato praxe zvyšuje závislost Unie na dostupnosti primárních surovin. To je v přímém protikladu k cíli nulového odpadu⁷ a ekonomice uzavřených cyklů, které jsou popsány v publikaci “Roadmap to a resource efficient Europe”.

Evropa mrhá hodnotnými (mnohdy neobnovitelnými) zdroji a co více – vyhazuje tak ekvivalent 5 miliard eur ročně⁸. Skládkování a spalování Evropské unii brání v opětovném využívání zdrojů, které již jsou součástí ekonomického cyklu. Brání také vzniku až 500 000 evropských pracovních míst v odvětvích zaměřených na recyklaci a opětovné využívání zdrojů.⁹ Neefektivní nakládání se zdroji formou

⁶ Eurostat (2013) http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_PUBLIC/8-04032013-BP/EN/8-04032013-BP-EN.PDF

⁷ European Commission (2011) Roadmap to a Resource Efficient Europe, pages 7 – 8
http://ec.europa.eu/environment/resource_efficiency/pdf/com2011_571.pdf

⁸ Georgeson, Ray (2009) Gone to waste http://www.foeeurope.org/sites/default/files/publications/FoEE_gone_to_waste_1009.pdf

⁹ Friends of the Earth Europe (2010) More jobs less waste
http://www.foeeurope.org/sites/default/files/publications/FoEE_More_Jobs_Less_Waste_0910.pdf

skládání a spalování rovněž plýtvá energií, přispívá ke zhoršování klimatických změn a ke znečištění životního prostředí výluhy ze skládek, má negativní dopady na zdraví a brání vzniku pracovních míst.

Navzdory nesporným důkazům, které svědčí o tom, že potenciální environmentální a finanční zisky spojené s předcházením vzniku odpadů, opětovným využíváním odpadů, opravováním a recyklací, se tyto příležitosti mnohdy nevyužívají. Nadcházející revize odpadové směrnice poskytuje příležitost k obrácení tohoto trendu.

Europoslanci mají díky revizi odpadové strategie příležitost ovlivnit, jak bude Evropa nakládat se zdroji. Je třeba propojit odpadovou strategii a agendu související s efektivitou využívání zdrojů tak, aby bylo možné dosáhnout ekonomiky uzavřených cyklů. Europoslanci by měli podpořit:

- Stanovení cíle nulového odpadu do roku 2020
- Povinný sběr tříděného odpadu, především bioodpadu z domácností a pohostinství
- Zvýšení míry recyklace alespoň na 70% u všech hlavních surovin (papír, sklo, plasty, kovy a bioodpad)
- Přijetí zákazu skládání a spalování odpadů do roku 2025 a ukončení jejich podpory z evropského Kohezního fondu a ze Strukturálních fondů.

3. Role byznysu

Pokud nebude přijata legislativa, která by evropské firmy vedla k vyšší surovinové efektivitě, bude pokračovat dosavadní praxe. Místo ní by přitom měly být podporovány nové modely založené například na pronájmu a půjčování, správčárenství a opětovném využívání výrobků a surovin, které mohou vytvořit mnoho nových pracovních míst po celé Evropě. Firmy by navíc měly začít měřit svou celkovou spotřebu surovin a podnikat kroky k jejímu snížení. Dalším vhodným opatřením je zavedení dlouhodobých záruk na všechny výrobky, aby již při výrobě byly navrhovány s ohledem na co nejdelší možné používání a aktuálnost.

Europoslanci by měli zajistit, aby firmy zaváděly opatření pro efektivní využívání zdrojů tím, že:

- Přinutí firmy, aby měřily svou půdní, vodní, uhlíkovou a materiálovou stopu a podnikaly kroky ke snížení spotřeby surovin
- Zajistí, aby Komise firmám poskytovala poradenství ohledně měření a snižování jejich spotřeby, jak vyžaduje revize směrnice (Accounts Modernisation Directive).
- Podpoří zavedení desetileté záruky na všechny elektrické a elektronické výrobky
- Podpoří nové obchodní modely založené např. na pronájmu a půjčování, a učiní tak z opravování výrobků a opětovného využívání výrobků a surovin celoevropský standard.



**Friends of
the Earth
Europe**

for the people | for the planet | for the future

Friends of the Earth Europe

Member Groups

Austria	Global 2000
Belgium (Wallonia & Brussels)	Les Amis de la Terre
Belgium (Flanders & Brussels)	Friends of the Earth
Bulgaria	Za Zemiata
Croatia	Zelena Akcija
Cyprus	Friends of the Earth
Czech Republic	Hnutí Duha
Denmark	NOAH
England, Wales & Northern Ireland	Friends of the Earth
Estonia	Eesti Roheline Liikumine
Finland	Maan Ystävät Ry
France	Les Amis de la Terre
Georgia	Sakharvelos Mtsvaneta Modzraoba
Germany	Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland (BUND)
Hungary	Magyar Természetvédők Szövetsége
Ireland	Friends of the Earth
Italy	Amici della Terra
Latvia	Latvijas Zemes Draugi
Lithuania	Lietuvos Zaliuju Judėjimas
Luxembourg	Mouvement Ecologique
Macedonia	Dvizhenje na Ekologistite na Makedonija
Malta	Friends of the Earth Malta
The Netherlands	Milieudefensie
Norway	Norges Naturvernforbund
Poland	Polski Klub Ekologiczny
Scotland	Friends of the Earth Scotland
Slovakia	Priatel'ia Zeme
Spain	Amigos de la Tierra
Sweden	Jordens Vänner
Switzerland	Pro Natura
Ukraine	Zelenyi Svit

Friends of the Earth Europe campaigns for sustainable and just societies and for the protection of the environment, unites more than 30 national organisations with thousands of local groups and is part of the world's largest grassroots environmental network, Friends of the Earth International.